

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора архітектури, професора кафедри архітектури будівель та споруд,

Одеської державної академії будівництва та архітектури

ВАСИЛЕНКА ОЛЕКСАНДРА БОРИСОВИЧА

на дисертаційне дослідження

ТРОФИМЧУКА СЕРГІЯ МИХАЙЛОВИЧА

«Методичні засади синтезу медійних засобів

в архітектурі торгово-розважальних комплексів»

представлене на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури

за спеціальністю 18.00.01 Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Актуальність теми дисертаційної роботи Трофимчук Сергія Михайловича обумовлена вимогам та паспорту спеціальності 18.00.01 «Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури». Дослідження присвячене актуальній темі оскільки направлене на розвиток високотехнологічних наукових знань в архітектурі. Автор розглядає важливі питання сучасності, де мова йде про інформаційні технології та медіа-комунікації архітектури сучасних торгово-розважальних комплексів – найбільш медіа-активних об'єктів.

Дослідження було зосереджене на інформаційному розширенні архітектурної візуальності, на принципах гармонійного поєднання матеріального простору та медіа-поля. Саме тому тема дисертаційної роботи є безумовно актуальною.

Обґрунтовуючи дослідження, автор чітко формулює необхідність розв'язання проблеми і доходить правильного висновку - для сучасної медіа-активної архітектури встановлені конкретні якості, як: розширення у медіа-поле, динамічність, інтерактивність, пошук нових форм відповідності запитам інформаційного суспільства, розглянуті категорії традиційних медіа і категорії інформаційного (медійного) поля, окреслено їх зв'язок із архітектурою (торгово-розважальних комплексів) ТРК та об'єктів громадського призначення.

Науковий апарат роботи містить всі необхідні складові: об'єкт, предмет, мету, завдання, методи, гіпотезу, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, інформацію про їх апробацію і впровадження.

Наукова новизна одержаних результатів

В дисертації автором приділено найпильнішу увагу формулюванню наукової новизни дослідження.

Варто вказати на наступне:

- вперше запропонована класифікація архітектурних медіа-структур;
- сформульовані принципи медіа-архітектурного синтезу;
- надані визначення суттєвим категоріям медіа-архітектури;

- розширенні і поглиблені знання про спів відносини матеріального простору та медіа-поля на рівні спільних змістів та суміжних часово-просторових форм;

- теоретичну базу знань з тематики медіа-архітектури розширили відсилання до зарубіжних наукових джерел, які дотепер не були представлені у вітчизняних публікаціях.

Вважаю, що елементи наукової новизни сформульовані конкретно, їх кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків сформульованих у дисертації

Детальне ознайомлення з текстом дисертації Трофимчук С.М. дає підставу стверджувати, що підхід у вивченні методичних засад синтезу медійних засобів в архітектурі торгово-розважальних комплексів є об'єктивним. Робота визначається високим методологічним рівнем дослідження. Достовірність результатів забезпечені вибраними методами відповідно меті та завданням дослідження.

Наукові положення і висновки, теоретичні та практичні результати, належним чином обґрунтовані. Робота опирається на багатоплановий комплекс наукових праць, що дозволило дисертантові ґрунтовно сформулювати методичні, теоретичні засади роботи та вихідні положення.

Достовірність наукових положень підтверджується практикою їх використання при проектних роботах та у навчальному процесі.

Рекомендації, щодо використання результатів і висновків дисертації

Методика дослідження, висновки та положення, що були сформульовані під час роботи над дисертацією, можуть бути впроваджені у процес теоретичного дослідження особливостей архітектури та містобудування сучасного історичного періоду, зважаючи на високий рівень деталізації викладеної інформації про наявний для автора стан речей. Також, одержані теоретичні положення щодо архітектури та містобудування можуть використовуватись в учбовому процесі як матеріал і методична основа теоретичних курсів.

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, термінологічного словника, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків, актів впровадження. Загальна кількість сторінок дослідження - 229, позицій у списку використаних джерел - 153, додаток А - наявність ілюстрацій досліджень практичного досвіду - 26 сторінок (52 - об'єктів проаналізовано); додаток Б - графічні матеріали до розділів дисертаційного дослідження - 21; додаток В - акти впровадження результатів науково-дослідної роботи - 2, додаток Г - список публікацій здобувача за темою дисертації - 2; додаток Д - джерела ілюстрацій - 9 сторінок (всього 88 джерел).

У **вступі** обґрунтовано актуальність, визначено мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження. Мета дисертації автором досягнута безпосередньо через розв'язання конкретних завдань.

У першому розділі «**Аналіз медіа-впливу в архітектурі сучасних торгово-розважальних комплексів**» автор розглядає літературні джерела, покладені в основу досліджуваної теми. Автор почав від наукових робіт та концепцій першої половини ХХ ст., які визначили перехід до електронних засобів інформації та завершує сучасними дослідженнями медіа архітектурного простору. Які роблять можливою трансляцію повідомлення, спрямованого на керування мульти-сенсорним сприйняттям.

Автор уважно аналізує погляди опонентів. Прогнозованість сприйняття і можливості формування картини сприйняття відповідно до творчого задуму, розглянуті відомими науковцями: (Vartanian O., Navarrete G., Chatterjee A., Fich L. B., Leder H., Modrono C. (2013).

Надзвичайно важливо, що інформаційні технології, на які спираються засоби медіа-архітектури, містять великий потенціал для встановлення взаємодії із людськими сенсорними аналізаторами. Збір та обробка інформації впливає на життя міського середовища, визначає час та місце, де, із великою долею ймовірності, з'явиться потенційний спостерігач. Дисертант зазначив відомих авторів, роботи яких розкривають категорії інтерактивності та медійного наповнення в архітектурі. Наприклад, Jenek W. (2022), Hajirasouli A., Vanhashemi S. (2022).

У першому розділі автором дисертаційного дослідження здійснено аналіз соціально-економічних передумов інтеграції інформаційних засобів в архітектурний простір. Виділені основні етапи розвитку торгової нерухомості в Україні та типологічні категорії об'єктів, які постали в ході цього розвитку. Здійснено огляд їх планувальної та логічної структури.

Здійснений огляд історичних етапів інформаційного обміну в архітектурі. Згідно із концепціями філософа дослідника медіа Маршалла Маклуена, виділено чотири фази інформаційного обміну, кожна з яких домінувала в певний період часу, задаючи вектор цивілізаційним процесам.

Високою інформативністю автор доводить свою думку значним ілюстративним матеріалом, виділено: світло-дизайнерські, проєкційні, екранні та засоби медіа-поверхонь, перелічено типи їх просторової організації. Вдало наведена класифікація традиційних (аналогових) медіа-засобів в архітектурному просторі (рис.1).

У другому розділі «**Методичні засади дослідження та складові медіа-архітектурного синтезу**» розкривається опис методики проведеного дослідження, дає визначення поняттю медіа-архітектурного синтезу як сумі компонентів, де медійна та архітектурна складові поєднуються у єдине ціле, підсилюючи одна одну, набуваючи нових, непритаманних їм досі, властивостей. Концепція стверджує синергію складових медіа-архітектури.

Викликає інтерес те, що методи дослідження використані такі, як: порівняльний аналіз, метод моделювання, контент-аналіз та метод аналогічного перенесення досвіду з суміжних галузей знань. Цікаві для фахівців особливості

конструктивно-технологічних вирішень медіа-архітектурних об'єктів. Автор справедливо зазначає, перш за все виділені категорії такі як: «медіа-поверхня» та «медіа-фактура».

В роботі використані передумови медійного розширення візуальної форми архітектурних об'єктів, які стали логічним продовженням дослідження. Особливої уваги приділено спроби деконструювати категорію архітектури та розглянути її в якості засобу комунікації. Таким чином, матеріальний архітектурний простір та електронне медіа-повідомлення ототоженні між собою та досліджуються як єдине ціле.

Здобувач аргументовано обґрунтовує, детально описано, як медіа-структури того чи іншого типу пов'язані із характером організації архітектурного простору. А також розглянуто потенційні можливості інструментів доповненої реальності.

Наприкінці другого розділу автором сформовано класифікацію архітектурних медіа-структур. На думку автора перелічені характеристики інших суттєвих якостей, які характеризують архітектурні медіа-структури.

У третьому розділі **«Рекомендації щодо проєктування медіа-архітектурних систем торгово-розважальних комплексів»** автор концентрує увагу на декілька виділених рівнів інтеграції медіа-структур в архітектурний простір (утилітарний, технологічний, інформаційний, естетичний).

Автор розглянув п'ять принципів медіа-архітектурного синтезу: доцільність, супідрядність, трансформація, розширення та гармонізація, які покликані структурувати існуючий досвід та розвивати практичне освоєння напрямку медіа-архітектури.

Здобувач детально аналізує, доказово критикує, що композиційний вплив прошарку медіа-текстури на архітектурні форми визначено як: акцентні, ілюзорні та де конструктивні.

Автор ретельно розглядає, що композиційні трансформації архітектурної форми під впливом виразних якостей медіа-засобів зводяться: до трансформації масштабу, до трансформації характеру ритму, до композиційної динаміки та тектоніки.

Науковець уважно простежує, що сформульованою найбільш важливою є теоретична модель організації медіа-впливу в торгово-розважальних комплексів (ТРК), яка стала основою вирішення практичних завдань. Для побудови моделі звичайно необхідно виокремлення її елементів та встановлення взаємозв'язків між ними.

Автор визначає та заслуговує на увагу ієрархію проєктних завдань організації медіа-активної архітектури, де виділено рівень *макро-проєктування* – вирішення базових завдань та рівень *мікро-проєктування*. Автор підкреслює, що не всі попередні ідеї витримали випробування часом складові проєктування торгово-розважальних комплексів (ТРК), такі як:

ситуаційний аналіз (дослідження умов, заданих оточенням);

факторний аналіз (дослідження факторів, формуючих медіа-вплив, що продиктовані архітектурним рішенням);

контентний аналіз (пошук оптимальних форм вираження необхідного повідомлення).

В дослідженні є надзвичайно важливим те, що авторська розробка нової архітектури потребує новаторські підходи і нові проєктні завдання. Автором підтверджені теоретичні положення визначення аспектів медіа-архітектурного проєктування торгово-розважальних комплексів (ТРК), які є методологічною основою, що розширює горизонти для майбутніх досліджень даної теми.

Висновки автора до першого і другого розділу дисертації логічні й послідовні, які підсумовують основний зміст проведеного дослідження, досить оригінальні, новаторські та продуктивні. Висновки до третього розділу достовірні й результативні. Вони ґрунтуються на аналізі значного фактичного матеріалу.

Загальні висновки дисертаційного дослідження у логічній послідовності розкривають його результати. Структура дисертації побудована чітко та локанічно, відповідає поставленій меті і завданням. Безперечною заслугою автора варто вважати новий підхід до вирішення актуальної теми «Методичні засади синтезу медійних засобів в архітектурі торгово-розважальних комплексів». Оскільки вказана тема полягає у необхідності розвитку наукових знань про нові високотехнологічні напрямки сучасної архітектури.

Окремого відзначення заслугоує висока якість, чіткість та інформативність поданого у роботі ілюстративного матеріалу.

Значення одержаних результатів для науки і практики, щодо їх можливого використання

Основна проблема дослідження полягає у теоретичному та практичному значенні. Вона може бути використана у навчальному процесі під час курсового та дипломного проєктування.

Практичне значення одержаних результатів полягає у створенні моделі гармонійної спів-організації простору ТРК та інтегрованих медіа-структур. Автором розроблені рекомендації щодо проєктування медіа-активних торгово-розважальних комплексів, визначено вектори їх еволюції в досяжному майбутньому та загалом окреслено перспективні подальших досліджень напрямку медіа-архітектури.

Наукова новизна та практичне значення результатів роботи свідчать про її теоретичну і практичну цінність та важливими нестандартними підходами до вирішення. Автором вперше складено класифікацію архітектурних медіа-структур та сформульовано принципи медіа-архітектурного синтезу, надано визначення суттєвим категоріям медіа-архітектури, які досі не були окреслені.

Поглиблено знання про спів відносини матеріального простору та медіа-поля на рівні спільних змістів та суміжних часово-просторових форм.

Повнота викладення наукових положень, висновків дисертації в опублікованих працях

Основний зміст роботи опубліковано у 9-и публікаціях, в тому числі: 8 статей у наукових фахових виданнях України, стаття в іноземному наукометричному виданні (SCOPUS), 9 тез конференцій. Кількість доповідей на наукових конференціях свідчить про достатньо повну апробацію роботи.

Список публікацій за темою дослідження вказує на повне викладення положень роботи у встановлених ДАК наукових виданнях.

Відповідність змісту автореферату до основних положень дисертації

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підставу стверджувати, що за структурою зміст відповідає вимогам оформлення наукових робіт. У тексті автореферату відображено основні положення, зміст, результати і висновки дисертаційного дослідження. Автореферат відповідає змісту дисертації і розкриває основні положення.

Дискусійні положення та зауваження

Вважаю за необхідне зазначити наступні дискусійні положення та зауваження до поданої дисертаційної роботи:

1. Автор пропонує термінологічний словник у кількості 11 визначень (стор. 20-21).

Вказані терміни мають деяку недостатню якість і незначну кількість.

Термінологічний словник — один із різновидів лінгвістичного словника, в якому зібрано та систематизовано терміни й визначення певної галузі знання. Призначення термінологічних словників — відображати понятійно-термінологічний апарат галузі науки й техніки та забезпечувати наукову, навчальну, виробничу діяльність. Термінологічний словник є найважливішим засобом опису терміносистеми.

Наукове дослідження повинно обов'язково мати структуру словникової матеріалу.

Для термінологічного словника дуже важливою ознакою є наявність і зміст лівої та правої частин:

- ліворуч — заголовне слово (термін);
- праворуч — семантизація заголовного слова;
- зазначення щодо сфер вживання терміну;
- граматична характеристика терміну;
- вказати, яка це частина мови;
- навести закінчення іменників чоловічого роду у родовому відмінку;
- навести закінчення іменників жіночого роду у давальному та місцевому відмінках, якщо є чергування приголосних;
- навести наголоси в однині та множині, якщо вони змінні; зважаючи на те, що в мові науки і техніки дієслова вживають найчастіше у формі 3-ї особи однини і множини.

- бажано навести терміни в алфавітному порядку.

2. (стор. 26). Мета дослідження зазначена автором «... полягає у встановленні засад синтезу медійних засобів в архітектурі торгово-розважальних комплексів» на мій погляд треба було б навести конкретно «... полягає у встановленні *методичних* засад синтезу медійних ...».

(стор. 26). Завдання дослідження складається з 10 пунктів.

- 7 пункт завдання на мій погляд можна розбити на дві частини: 1 ч. - «визначити цілі медіа-впливу» та 2 ч. - «створити теоретичну модель організації медіа-впливу ...».

- 10 пункт завдання також бажано розбити на дві частини: 1 ч. - «визначити еволюційні вектори медіа-активної архітектури»; 2 ч. - «визначити перспективні напрямки подальших досліджень».

- 11-м пунктом завдання повинно бути – «розробити класифікацію архітектурних медіа-структур».

3. В першому розділі «Аналіз медіа-впливу в архітектурі торгово-розважальних комплексів» пункт 1.1 «Аналіз літературних джерел за темою дослідження» відсутній аналіз робіт відомих науковців таких, як Казаков Г.В. («Львівська Політехніка», м. Львів, Україна, монографії - «Типологія світлової архітектури», «Сонячні будинки: типологічна класифікація»), Косо Йожеф (Угорщина, монографії - «Планування і проектування», «Дизайн та технологія»).

В даному дослідженні досить повно розкрита тема медіа-впливу, медіа-фасадів, медіа-текстур, медіа-поля, медіа-арх. об'єктів, медіа-архітектурний синтез, медіа-засобів, медіа-культура в архітектурі торгово-розважальних комплексів. Вказані наукові терміни могла бути розкриті з урахуванням світло-кольорового середовища громадських будівель якісно, при цьому художнє значення *світла і кольору* та медіа могло б отримати більшу наукову інформативність та перспективний розвиток.

4. (стор. 42). Табл. 1.1. Основні фази інформаційного обміну.

Автор вказав чотири фази інформаційних обмінів та термінів часу:

1. Усна фаза інформаційного обміну. Не визнач. – 9-8 ст. до н.е.

2. Рукописна фаза інформаційного обміну. 9-8 ст. до н.е. – 1440-і рр.

3. Друкована фаза інформаційного обміну. 1440-і – серед. 20 ст.

4. Електронно-цифрова фаза. Середина 20 ст.

5. На мій погляд в дисертаційному дослідженні можна було б додати п'яту фазу інформаційного обміну. *Штучний інтелект. 21 ст. – наш час.*

5. В оформлені роботи присутні деякі помилки редакційного, технічного характеру та стилістичні не доопрацювання ... Розділ 1. п. 1.4. «Передумови становлення медіа-архітектури, медіа-засоби в архітектурі торгово-розважальних комплексів», (стор. 48), «...Інформаційні засоби в архітектурі *советського* авангарду», «...Місцевий досвід використання графічних засобів інформації як архітектурної складової вперше з'явився у роботах *советських* авангардистів наприкінці першої чверті ХХ століття». *Советський - радянський авангард.* В тексті дисертації з'являється русизм, такі терміни як: (стор. 48) «...Проект будівлі газети «Ленинградская правда» 1924 року братів Олександра та Віктора Весніних яскраво ілюструє ...», (стор. 50) «...Оригінальний досвід поєднання архітектурних форм та інформаційного змісту представляють роботи архітектора-авангардиста – К.С. Мельнікова...».

6. Додаток А - наявність ілюстрацій досліджень практичного досвіду (кількість іл. - 52). В інформації запроєктованих об'єктів, які згадуються в дослідженні, не вистачає крім назви, рік будівництва, проектна організація, хто автор

12. Багатофункціональний комплекс «Таман Anggrek». 15. Торговий центр «Кокор-лакшарі». 19. Багатофункціональний комплекс «Соні Центр». 48. Телерадіокомплекс «Казмедіа орталиги»).

7. Рекомендації проєктування медіа-архітектурних вирішень торгово-розважальних комплексів мали б вищу якісну категорію, якби в процесі роботи над темою, особливо по її завершенню, автор дисертації направив би висновки та рекомендації у відповідні державні і громадські організації для впровадження в нормативні документи.

8. Висновки першого розділу, другого розділу, третього розділу та пункти загальних висновків збігаються текстуально.

Загальні висновки та оцінка дисертації

Зазначені недоліки мають суто рекомендаційний характер і не впливають на остаточний результат дослідження, а також не знижують загальної цінності, дисертація повністю відповідає всім вимогам наукової спеціальності 18.00.01 – теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури та може бути оцінена позитивно.

Дисертація Трофимчука Сергія Михайловича є завершеною науковою працею, яка пов'язана з вирішенням актуальних наукових задач піднятої проблеми з визначення інформаційних технологій та медіа-комунікації як складової архітектури сучасного торгово-розважального комплексу. Автор дослідження Трофимчук Сергій Михайлович представляє собою сформованого досить досвідченого наукового працівника, який здатний грамотно і на сучасному рівні вирішувати наукові проблеми.

Враховуючи висловлене, вважаю, що дисертаційна робота на тему: «Методичні засади синтезу медійних засобів в архітектурі торгово-розважальних комплексів» відповідає вимогам п.11,14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань ДАК Міністерства освіти і науки України», які висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор Трофимчук Сергій Михайлович заслуговує присудження наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.01 – теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури.

Офіційний опонент дисертації:

*Доктор архітектури, професор
кафедри архітектури будівель та споруд
Архітектурно-художнього інституту
Одеської державної академії
будівництва та архітектури*

О.Б. Василенко

